

Een tolk gebarentaal in inclusief onderwijs: Het perspectief van dove personen op hun kwaliteit van leven

Maya de Wit

MA Scriptie

European Master in Sign Language Interpreting, september 2011

In de afgelopen jaren is er een toename van het aantal dove leerlingen dat onderwijs volgt samen met horende leerlingen (Antia, et al., 2007; Marschark, et al., 2005). Indien dove leerlingen onderwijs volgen door middel van een tolk, dan is de aanname dat dit hun toekomstige kwaliteit van leven vergroot. Hierdoor zijn zij beter in staat om hun economisch potentieel te realiseren en op deze wijze op gelijkwaardige wijze bij te dragen aan de maatschappij (EU, 2010; Hintermair, 2008).

Het doel van deze studie is om te kijken naar het perspectief van dove leerlingen en studenten op hun kwaliteit van leven wanneer ze onderwijs volgen via een tolk gebarentaal. De resultaten van deze studie kunnen onder meer beleidsmakers inzicht geven in het lange termijn effect van het volgen van onderwijs middels een tolk gebarentaal.

De studie bestaat uit twee delen: een literatuuronderzoek en een empirisch onderzoek. In het literatuuronderzoek zijn kwaliteit van leven indicatoren vastgesteld binnen vijf domeinen: demografie, familie, onderwijsinstelling, tolkdiensten en werkgelegenheid. De geselecteerde indicatoren zijn vervolgens door twee online enquêtes getoetst bij Nederlandse dove gebarentaalgebruikers: een enquête voor dove personen die momenteel onderwijs volgen en een enquête voor personen die onderwijs gevolgd hebben. De enquêtes zijn gepresenteerd in Nederlandse Gebarentaal (NGT) en in geschreven Nederlands. In het totaal namen 70 personen deel aan de enquêtes.

De resultaten van het onderzoek tonen onder meer aan dat dove personen over het algemeen tevreden zijn met het volgen van onderwijs via een tolk gebarentaal, maar dat er extra maatregelen genomen dienen te worden om de kwaliteit van leven te verbeteren. Uit het literatuuronderzoek kwam naar voren dat er in inclusief onderwijs voor dove leerlingen en studenten gestreefd moet worden naar meerdere dove personen in een klas (Stinson & Walter, 1997) en daarnaast een vergroot begrip van de

onderwijsinstelling voor de communicatiebehoeften van de dove leerlingen (Hall, 2005). Dit werd bevestigd door de respondenten, de meerderheid van de huidige dove leerlingen en studenten kunnen in de onderwijsinstelling niet communiceren op de door hun gewenste communicatiemethode (de Wit, 2011, p. 68).

Stinson (1999) geeft aan dat de meest succesvolle onderwijsvorm plaats vindt wanneer dove en horende leerlingen gezamenlijk en in gelijke aantallen aan het onderwijs deelnemen en waar gesproken taal en gebarentaal gelijkwaardige gebruikt worden in het les geven aan alle studenten. Deze onderwijsvorm wordt in Nederland op dit moment niet aangeboden.

Uit de literatuur blijkt daarnaast dat de kwaliteit van de tolkdiensten een enorme impact heeft op de actieve deelname van de dove leerling of student in het inclusief onderwijs, en vervolgens op een hoger academisch succes. Schick (2005) stelt onder meer dat de tolk hoog opgeleid dient te zijn en intensief moet samenwerken met de docent om optimale en gelijkwaardige deelname van de dove leerling of student te bewerkstelligen. De enquêtes onder de Nederlandse gebarentaalgebruikers tonen aan dat de huidige groep dove leerlingen en studenten minder tevreden is over de tolkvaardigheden van de tolk en meer tevreden over de beroepshouding van de tolk. Bij de voormalige groep is dit precies andersom.

Een belangrijke indicator voor het algehele geluk van het dove kind is de mate van betrokkenheid van de ouders met de onderwijsinstelling (Hall, 2005). Uit de antwoorden van de enquêtes komt naar voren dat in het verleden de ouders meer betrokken waren bij het onderwijs van hun kinderen, welke resulteerde in meer ondersteuning op school, en het vergroten van het gevoel van acceptatie op school.

In het empirisch gedeelte van de studie is ook gekeken naar de hoogste vorm van onderwijs die de voormalig groep leerlingen en studenten voltooid heeft. Meer dan 50% heeft een vierjarige HBO of WO opleiding voltooid. Uit het totaal blijkt dat de personen die de hoogste vorm van onderwijs voltooid hebben middels een tolk gebarentaal, op dit moment allemaal betaald werk hebben, in tegenstelling tot de personen die een lagere vorm van onderwijs voltooid hebben en werkeloos zijn (de Wit, 2011, p. 77).

Deze studie stelt een eerste set van indicatoren voor die van invloed zijn op de kwaliteit van leven van dove personen die onderwijs volgen via een tolk gebarentaal. Verder onderzoek is nodig om de set van indicatoren te verfijnen. Het is aan te bevelen om de set op een grotere groep personen te testen en wellicht de leerlingen in het primair onderwijs er bij te betrekken.

De scriptie, inclusief de volledige lijst van referenties, is te downloaden op: www.tolkngt.nl